

ΒΑΓΓΕΛΗΣ ΒΟΥΡΔΟΥΚΑΣ

**ΑΝΑΜΝΗΣΕΙΣ ΑΠΟ ΤΗΝ
ΕΘΝΙΚΗ ΑΝΤΙΣΤΑΣΗ**

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Κόνιτσας

«ΠΕΚΛΑΡΙ»

2006

07 4
Υ

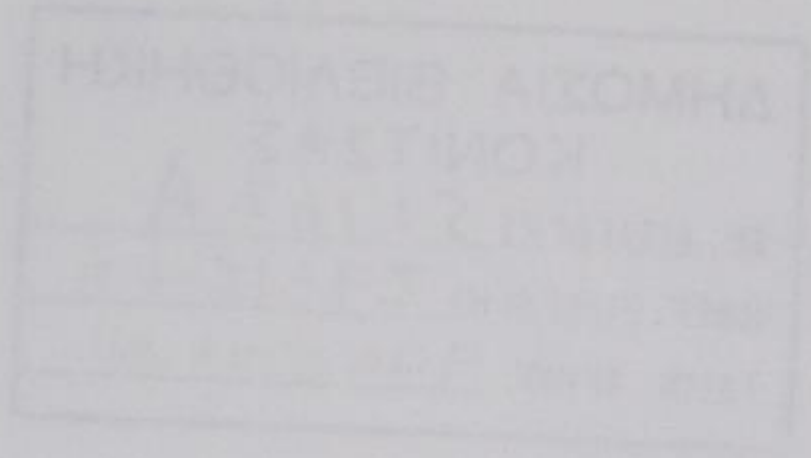
Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Κόνιτσας

ΔΗΜΟΣΙΑ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΚΟΝΙΤΣΑΣ
ΑΡ. ΕΙΣΑΓΟΓΗΣ 51167A
ΗΜΕΡ. ΕΙΣΑΓΟΓΗΣ 29-12-06
ΤΛΕΙΝ. ΑΡΙΘΜ. 949.5074 ΒΟΝ

Συν. Εξ: 6244

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Κόνιτσας

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Κόνιτσας

ΠΑΤΡΙΑΡΧΗΣ ΒΟΥΛΑΡΟΥΚΑΣ

**ΑΝΑΜΝΗΣΕΙΣ ΑΠΟ ΤΗΝ
ΕΘΝΙΚΗ ΑΝΤΙΣΤΑΣΗ**

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Κόνιτσας

ΑΝΑΜΗΝΕΙΤΕ ΑΠΟ ΤΗΝ
ΕΘΝΙΚΗΝ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗΝ

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Κόνιτσας

ΒΑΓΓΕΛΗΣ ΒΟΥΡΔΟΥΚΑΣ

**ΑΝΑΜΝΗΣΕΙΣ ΑΠΟ ΤΗΝ
ΕΘΝΙΚΗ ΑΝΤΙΣΤΑΣΗ**

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Κόνιτσας

«ΠΕΚΛΑΡΙ»

2006

ΒΑΤΤΕΛΙΣ ΒΟΥΡΑΟΥΚΑΣ

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Κόνιτσας

ΚΟΝΙΤΣΑ

2011

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Αφιέρωση	σελ. 9
Λεβεντομάννα Ρούμελη	σελ. 11
Εθνική Αντίσταση και Άρης Βελουχιώτης	σελ. 15
Με το 85 Σύνταγμα του ΕΛΑΣ	σελ. 19
Με τον ΕΛΑΣ στη Βίγλα	σελ. 29

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Κόνιτσας

ΑΝΤΙΣΤΑΣΗ

Από τον ...
Αρμόδιος ...
Εθνική Αντιστάση ...
Κάτοχος ...
Με τον ...

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Κόνιτσας

**Σ' ΟΛΟΥΣ ΤΟΥΣ ΣΥΝΑΓΩΝΙΣΤΕΣ ΕΛΑΣΙΤΕΣ
ΤΟΥ 85ου ΣΥΝΤΑΓΜΑΤΟΣ ΕΛΛΑΣ ΗΠΕΙΡΟΥ**

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Κόνιτσας

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ, ΕΡΕΥΝΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Κόνιτσας

ΛΕΒΕΝΤΟΜΑΝΝΑ ΡΟΥΜΕΛΗ

«Δόξα στην πρώτη σου ψυχή και νου, τον Άρη»

ΤΟΥ ΚΩΣΤΑ ΒΑΡΝΑΛΗ

Ηρώων γεννήτρα Ρούμελη κι ανταρτομάννα,
σ' εσέ πρωτοχτυπάει του Σηκωμού η καμπάνα
από τα χρόνια τα παλιά, το Εικοσιένα,
κάθε που η γη σου χάνεται. Δόξα σ' εσένα!

Της Λεφτεριάς αθάνατη λεβεντομάννα,
ακούω το Γοργοπόταμο, την Αλαμάννα,
το θρυλικό χιλιόμετρο πενηνταένα,
να λένε την αντρεία σου, ύμνο σ' Εσένα!

Παιδιά του λαού οι αρματολοί σου εφέραν, Μάννα,
σ' όλα σου τα παιδιά του Λυτρωμού το μάνα.
Δόξα στον κάθε πολεμάρχο σου κι ακρίτη,
δόξα σ' εσένα Μεραρχία δεκάτη τρίτη.

Δόξα στην πρώτη σου ψυχή και νου, τον Άρη,
τον πρώτο καπετάνιο σου κι άξιον μπροστάρη,
που, όντας επέσαν όλοι, υψώθη σπάθα πρώτη
ενάντια στον Οχτρό κι ενάντια στον Προδότη.

Κώστας Βάρναλης

ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟ ΚΑΙ ΠΡΑΚΤΙΚΟ ΕΡΓΟ

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟ ΚΑΙ ΠΡΑΚΤΙΚΟ ΕΡΓΟ

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟ ΚΑΙ ΠΡΑΚΤΙΚΟ ΕΡΓΟ

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟ ΚΑΙ ΠΡΑΚΤΙΚΟ ΕΡΓΟ

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟ ΚΑΙ ΠΡΑΚΤΙΚΟ ΕΡΓΟ

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟ ΚΑΙ ΠΡΑΚΤΙΚΟ ΕΡΓΟ

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟ ΚΑΙ ΠΡΑΚΤΙΚΟ ΕΡΓΟ

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟ ΚΑΙ ΠΡΑΚΤΙΚΟ ΕΡΓΟ

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟ ΚΑΙ ΠΡΑΚΤΙΚΟ ΕΡΓΟ

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟ ΚΑΙ ΠΡΑΚΤΙΚΟ ΕΡΓΟ

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟ ΚΑΙ ΠΡΑΚΤΙΚΟ ΕΡΓΟ

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟ ΚΑΙ ΠΡΑΚΤΙΚΟ ΕΡΓΟ

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟ ΚΑΙ ΠΡΑΚΤΙΚΟ ΕΡΓΟ

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟ ΚΑΙ ΠΡΑΚΤΙΚΟ ΕΡΓΟ

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟ ΚΑΙ ΠΡΑΚΤΙΚΟ ΕΡΓΟ

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟ ΚΑΙ ΠΡΑΚΤΙΚΟ ΕΡΓΟ

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟ ΚΑΙ ΠΡΑΚΤΙΚΟ ΕΡΓΟ

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟ ΚΑΙ ΠΡΑΚΤΙΚΟ ΕΡΓΟ

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟ ΚΑΙ ΠΡΑΚΤΙΚΟ ΕΡΓΟ

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Κόνιτσας

ΑΡΗΣ ΒΕΛΟΥΧΙΩΤΗΣ

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Κόνιτσας

ΑΡΙΣΤΕΡΑ ΒΕΛΟΧΩΡΙΣ

ΕΘΝΙΚΗ ΑΝΤΙΣΤΑΣΗ ΚΑΙ ΑΡΗΣ ΒΕΛΟΥΧΙΩΤΗΣ

ΤΟΥ ΣΩΚΡΑΤΗ ΡΑΓΓΑ

Η Αρχαία Αθήνα γέννησε τη ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ.
Το μεγάλο 21 ήταν η μεγάλη ΕΘΝΕΓΕΡΣΙΑ. Το
μεγάλο ΕΑΜ γέννησε τη ΛΑΟΚΡΑΤΙΑ. Το ηρωικό
40 και το θρυλικό 41-44 ήταν το μεγαλείο του ΛΑΟΥ
ΚΑΙ ΤΟΥ ΕΘΝΟΥΣ.

Ο ΑΡΗΣ ΒΕΛΟΥΧΙΩΤΗΣ:

Άνθρωπος Πανέντιμος
Κομμουνιστής Αλύγιστος
Ιδεολόγος Απροσκύνητος
Εθνεγέρτης Ιστορικός
Ανταρτηλάτης Θρυλικός
Του ΕΛΑΣ Πρωτοκαπετάνιος Αρχηγός
Λαϊκός Ηγέτης Ασύγκριτος
Πολιτικός Ιδιοφυής και Διορατικός
Επαναστάτης Αστραποβόλος

ΘΕΣΗ ΤΟΥ Κ.Κ.Ε.: «Ό,τι συμφέρει ΤΟ
ΚΟΜΜΑ συμφέρει και το λαό!!!»

ΡΙΖΙΚΑ ΑΝΤΙΘΕΤΗ Η ΣΩΣΤΗ ΘΕΣΗ ΤΟΥ
ΑΡΗ ΒΕΛΟΥΧΙΩΤΗ: «Ό,τι συμφέρει ΤΟ ΛΑΟ
συμφέρει και το κόμμα».

Σωκράτης Ράγγας

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Κόνιτσας

ΒΑΓΓΕΛΗΣ ΒΟΥΡΔΟΥΚΑΣ
ΕΛΑΣΙΤΗΣ
(Ζωγραφική)

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Κόνιτσας

Βαγγέλης Βουρδούκας
2009

85

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Κόνιτσας

ΜΕ ΤΟ 85 ΣΥΝΤΑΓΜΑ ΤΟΥ ΕΛΛΑΣ ΣΤΑ ΒΟΥΝΑ ΤΗΣ ΗΠΕΙΡΟΥ

Περί τα τέλη Οκτωβρίου 1943 άρχισαν οι πρώτες διαφωνίες ΕΛΛΑΣ – ΕΔΕΣ. Ο 1ος λόχος, που ήμουν εγώ, ήταν στους Νεγάδες, το τάγμα στο Σκαμνέλι, ο 2ος και 3ος λόχος στον Καστανώνα και το Γρεβενίτι.

Πήραμε διαταγή να φύγουμε από τους Νεγάδες, με όλα τα πράγματά μας και τον οπλισμό της Χρυσοβίτσας. Νύχτα περάσαμε το ποτάμι και φτάσαμε στη Γότιστα. Την άλλη μέρα στην Κράψη και στη συνέχεια στο Βαθύπεδο ή Βαθυχώρι. Το περνάμε και παίρνουμε μια χαράδρα ανηφορίζοντας να να βγούμε ίσια πάνω. Στο ύψωμα ήταν όλο το τάγμα με διοικητή τον Γεώργιο Μεσσήνη. Ακούμε από τα δεξιά μας ομοβροντία πολυβόλων. Απόσταση περίπου 1.000 μέτρα. Ξαφνιαστήκαμε.

– Κάτω και ακίνητοι, παιδιά, οι Ζερβικοί είναι, φωνάζει ο Μεσσήνης.

Ευτυχώς ήταν κατηφόρα και δεν μας πιάναν οι σφαίρες. Δεν πέρασε λίγη ώρα και ακούμε μυδράλια και κανόνια.

– Παιδιά άρχισε η επίθεση των Γερμανών με μεραρχίες από Γιάννενα, Ζαγόρια, Κόνιτσα, Μέτσοβο και Γρεβενά σ' όλη την οροσειρά της Πίνδου καθηλωμένοι. Θα προχωρούσαμε τη νύχτα. Ξαφνικά ακούμε από το ύψωμα που θα βγαίναμε εμείς πολυβόλα ρώσικα.

– Παιδιά, σωθήκαμε!

Ήταν το τάγμα του Βερμίου με διοικητή τον καπετάνιο Μαύρο. Οι Ζερβικοί την πάτησαν. Νόμισαν πως ήταν τμήμα δικό τους. Ένα τμήμα τους χτύπησε από τα νώτα. Τότε σταμάτησαν τα Ζερβικά πολυβόλα από εμάς και χτυπούσαν

τους άλλους. Τότε μας φωνάζουν με τον τηλεβόα να προχωρήσουμε.

Όταν φτάσαμε στο ύψωμα είχε σχεδόν νυχτώσει. Μένουμε εκεί ως αργά. Γύρω στις 11 με 12 ήρθαν και οι άλλοι αποκλεισμένοι. Είχαμε 7 τραυματίες από το τάγμα του Βερμίου. Το σημαντικό είναι ότι περιμέναμε επίθεση από τους Γερμανούς. Μείναμε εκεί τρεις μέρες χωρίς ψωμί. Οι μάχες άρχισαν από παντού. Σύνδεσμος από Άρτα είπε ότι οι Γερμανοί είχαν φτάσει στο Βουλγαρέλι και στους Μελισσουργούς. Ο τομέας ο δικός μας, η οροσειρά του Περιστερίου, από Μπαλντούμα ως το Μέτσοβο, ήταν ήσυχος. Το πρωί κατεβήκαμε στο χωριό Χαλίκι. Όπως κατεβαίναμε, δεξιά και αριστερά είχε πάρα πολλές κρانيές. Όταν φτάσαμε στο Χαλίκι ήπιαμε και νερό και μας έκοψε πονόκοιλος. Ήταν λιακάδα και κυλιόμασταν σε ένα μπαϊρι. Μας έφεραν από 17 δράμια κουλούρα μπομποτένια. Τσια-ίσια που μας άναψε την πείνα. Στο μεταξύ στο Χαλίκι υπήρχαν 10 τόνοι στάρι, το οποίο ήταν για μας. Το 85ο σύνταγμα ΕΛΑΣ είχε νερόμυλο. Άρχισε το ζύμωμα και το άλεσμα, αλλά δεν προλάβαμε να φάμε. Το απόγευμα διαταγή να ανεβαίμε πάνω στο βουνό Περιστέρι. Από εκεί απέναντι δεξιά και είχαμε φάτσα τη Μπαλντούμα. Κακώς του κάκου φτάσαμε. Όσοι μπορούσαν τραβούσαν μπροστά και σε κάθε διασταύρωση άφηναν και από έναν για να ξέρουμε πού πάμε. Τελικά φτάσαμε στο ύψωμα. Ευτυχώς το βράδυ δεν έγινε τίποτε. Το πρωί, γύρω στις 9 με 10, μας ειδοποιούν από το παρατηρητήριο ότι έρχονται οι Γερμανοί. Προχωρήσαμε πέρα από το ύψωμα, εκεί που άρχιζαν οι χαράδρες. Ο λόχος μας κάλυπτε τις 2 χαράδρες. Η τρίτη από αριστερά ήταν ακάλυπτη. Τα κανόνια από τη Μπαλντούμα βάζαν συνέχεια. Οι Γερμανοί προχωρούσαν. Ο λοχαγός μου Αναγνωστάκης Π. ήταν δίπλα μου. Είδε ότι χρειαζόταν ενίσχυση. Τρέξε, μου λέει, να ειδοποιήσεις το λόχο του

Βοριά, να βρεθεί έστω και μια διμοιρία μπροστά. Στα 50 μέτρα πέφτει η πρώτη οβίδα. Ευτυχώς το έδαφος ήταν χωματώδες και με σκέπασαν χώματα. Σηκώθηκα, τινάχτηκα, δεν είχα πάθει τίποτε. Φώναζαν τα παιδιά: – Χτύπησες;

– Όχι. Φεύγω και γυρίζω πίσω από τη ράχη.

Ο Κώστας Λάμπας του Θωμά από την Κουτσούφλιανη τότε και ο Νικόλαος Σπανός του Σαράντη από το Πεκλάρι – ζούνε και οι δυο – ήταν μεταγωγικοί του Λόχου μας και είχαν φέρει από μισή οκά ψωμί σταρένιο και από μισή οκά κρέας ψητό για τον καθένα. Φτάνω εκεί.

– Τι γίνεται Βαγγέλη;

– Γερμανοί έρχονται.

Πήρα το μερίδιό μου και έφυγα. Έφτασα πέρα και φώναξα: – Είμαι αγγελιοφόρος του 1ου Λόχου. Μια διμοιρία να πάει δεξιά στη χαράδρα. Έρχονται Γερμανοί. Πράγματι πήγαν. Εγώ πήρα το δρόμο της επιστροφής. Όπως προχωρούσα έβλεπα τα ζώα. 200 μέτρα πριν φτάσω οι Γερμανοί είχαν βγει στη ράχη. Μου ρίχνουν με το μυδράλιο. Παρά τρίχα γλίτωσα. Το πηλίκιο και τα μαλλιά μου είχαν καεί και με πονούσε το κεφάλι. Έπεσα κάτω ακίνητος. Οι Γερμανοί νόμισαν ότι με σκότωσαν και περίμεναν τον πρώτο που θα ερχόταν να μας βρίσκαν δυο μαζί. Για καλή μου τύχη αυτοί που με χτύπησαν από τη ράχη και κάναν τον κατήφορο έπεσαν πάνω στο κρέας και το ψωμί. Άρπαξα την ευκαιρία. Τα πόδια στις πλάτες και σε λίγο να 'μαι κάτω στη ρεματιά. Με είδαν και μ' άρχισαν στο ντουφεκίδι. Ήταν αργά. Είχα απομακρυνθεί γύρω στα 600 μέτρα και τραβούσα σαν ο στραβός στον Άδη. Μπροστά στα 200 μέτρα βλέπω άλλη φάλαγγα Γερμανών. Κατέβαιναν προς τη χαράδρα. Γυρίζω δεξιά. Εκεί ήταν μια στροφή. Παίρνω την ανηφόρα. Δε με βλέπουν οι Γερμανοί. Είχα προχωρήσει περί τα 200 μέτρα. Βλέπω το Γιάννη Μπλιάγκα από το χωριό μου, το Πεκλάρι. Είμασταν στον ίδιο λόχο. Και αυτός την

ίδια περίπτωση είχε πάθει. Ήταν τελευταίος, είχε όμως δει τους άλλους. Σιγουρεύτηκα πια ότι βρήκα τους δικούς μου. Τους φτάνω. Δεν μπορούσαν να πάρουν τα πόδια τους. Ήταν η πέμπτη μέρα χωρίς ψωμί. Εμείς φάγαμε τα κράνια και μας έπιασε κόψιμο. Το κρέας και το ψωμί το έφαγαν οι Γερμανοί. Μόνον εγώ πήρα το μερίδιό μου. Θυμάμαι το μακαρίτη τον ξάδελφό μου Τάκη Βουρδούκα. Είχε ένα αντιαρματικό που οι σφαίρες του ήταν 20 πόντους. Ήταν για τα αυτοκίνητα. Ήταν ξαπλωμένος ανάσκελα, εξαντλημένος. Δεν μου είπε συναγωνιστή. – Αμάν, ξάδελφε, μου είπε, πάρ' το δεν μπορώ. – Εντάξει, ξάδερφε. Κάθομαι κάτω και βγάζω από το σακίδιο λίγο κρέας και λίγο ψωμί που μου είχε μείνει. Μόλις τα είδε, έκανε σαν τρελός. – Πού τα βρήκες, ξάδερφε, σε καμιά καλύβα; – Όχι, για μας ήταν, αλλά τα 'φάγαν οι Γερμανοί. Αφού έφαγε αυτό το λίγο, είπαμε να φύγουμε. Κάνω να σηκωθώ να πάρω το αντιαρματικό. Μου 'ρθε ζαλάδα και κάθομαι.

– Τι έπαθες; μου λέει ο Τάκης.

– Ζαλίστηκα και πονώ στο κεφάλι.

– Τα πούλησες, ξαδερφάκι.

– Μου τα 'φαγαν οι Γερμανοί με μια ριζιά, ξάδελφε.

Ξαναπήρε το αντιαρματικό και βοηθούσε και μένα.

Όταν φτάσαμε στη ράχη που δεν ήταν παραπάνω από 1.000 μέτρα κάναμε 2 ώρες. Εμένα με είχαν ξεγράψει. Όταν με είδαν φυσικά το χάρηκαν και φώναζαν:

«Ήρθε ο Βαγγέλης». Ήρθε και ο λοχαγός μου, ο Αναγνωστάκης. Του είπα πώς έγινε και με πήγαν στο ορεινό χειρουργείο. Μου έβαλαν μια σκόνη και με κεφαλόδεσαν. Στο μεταξύ τι είχε συμβεί. Οι Γερμανοί από το Μέτσοβο και τα απέναντι χωριά –Ανήλιο, Περιστερί– είχαν από πολύ νωρίς επίθεση. Από τους άλλους που ξεκίνησαν από τη Μπαλντούμα προχωρούσαν 3-4 φάλαγγες. Οι Γερμανοί έφτασαν στο Χαλίκι και έβαλαν φωτιά. Μας έρχονταν πισώπλατα. Το

άνοιγμα ήταν μεγάλο και γι' αυτό οι δικοί μου υποχώρησαν και πήγαν απέναντι που ήταν ένα ύψωμα σαν οροσειρά. Από τα δεξιά ήταν το Χαλίκι και η Λεπενίτσα και από τα αριστερά το Συρράκο και οι Καλαρρύτες. Η δική μας αμυντική γραμμή υποστηριζόταν από ένα σύνταγμα ανταρτών, κυρίως Θεσσαλών. Εμάς μας έστειλαν στους Καλαρρύτες για ξεκούραση και να μας δώσουν τίποτα να φάμε. Όταν φτάσαμε, ο κόσμος έκρυβε τα πράγματα. Η οργάνωση είχε και εκεί εφόδια για τη Μεραρχία τη δική μας, της Ηλείου. Εκεί θυμάμαι μας έφτιαζαν σούπα γερμανικιά και μας έδωσαν από ένα κεφαλοτύρι ανά 4 άτομα. Στον καθένα αναλογούσαν 4 οκάδες. Από ψωμί ό,τι υπήρχε. Το 'κομψαν φέτες από 50 δράμια και δεν έφτασε. Το βράδυ μείναμε στους Καλαρρύτες. Από τη γραμμή τη δική μας ησυχία. Το πρωί άρχισε και σε μας. Τι απέγινε δεν είδα, γιατί το πρωί μας ήρθε διαταγή να φύγουμε από τους Καλαρρύτες, και να πάμε βορινά, πάνω από τους Μελισουργούς να ελευθερώσουμε τον Άρη. Το τμήμα του ΕΔΕΣ, που χτύπησε εμάς έκανε νότια, προς τα αριστερά και σμίξανε με τους Γερμανούς που έρχονταν από τα Τζουμέρκα. Όταν φτάσαμε βρήκαμε ένα λόχο, που πρέπει να ήταν Μακεδόνες. Αυτοί που μας γλίτωσαν σε λίγο μας είπαν να φύγουμε να πιάσουμε κάτι υψώματα που υπήρχαν διαβάσεις προς Γαρδίκι και Μελισουργούς. Οι διαταγές έρχονταν η μια πίσω από την άλλη. Ούτε ξέραμε τι γινόταν. Εκείνο που άκουγες ήταν παντού ντουφεκιές και κανονίδι. Όταν φτάσαμε σε μια διασταύρωση, είπαν ούτε και γω ξέρω και κάναμε αριστερά προς Γαρδίκι. Μεγάλο χωριό μέσα στα έλατα. Χαμηλά στη ρεματιά περνούσε ένα ποτάμι. Πιο κάτω—δε θυμάμαι απόσταση—ερχόταν και άλλο από τα δεξιά της Μεσοχώρας που ήταν το στρατηγείο του ΕΛΑΣ. Από τα αριστερά, από Τζιούρζια, το χωριό του Γιώργου Γκουζιάρη, ερχόταν και άλλο και κάπου εκεί έσμιγαν και το 'λεγαν στα

Τριπόταμα. Μας περιποιήθηκαν τα γερμανικά αεροπλάνα. Σαν σφήκες, ένα πίσω απ' το άλλο, άδειαζαν και έφευγαν. Ευτυχώς που όλες έπεσαν στην απέναντι όχθη. Εμείς δεν είχαμε θύματα. Παρακάτω δεν ξέρω, γιατί βάζαν συνέχεια, αφού από τη δεξιά πλευρά (Χαλίκι, Λεπενίτσα, Τζιούρτζα) ερχόταν μεγάλη φάλαγγα προς τα Τριπόταμα. Ήθελαν να παν στο Στρατηγείο, όπως ο Μουσολίνι, που σε 24 ώρες θα έπινε καφέ στην Αθήνα. Δεν έφτασε, ούτε και οι Γερμανοί φτάσαν στη Μεσοχώρα. Γύρισαν πίσω. Εκεί, στα γύρω από τα Τριπόταμα υψώματα, την πάθαν όπως οι Ιταλοί στον Καλαμά, στο Καλπάκι.

Τελικά φτάσαμε στο γεφύρι. Εκείνη τη στιγμή περνούσε ο Σαράφης και ο Σαμαρινιώτης για την πρώτη γραμμή! Ευπόλυτοι, άλλοι πολιτικά άλλοι στρατιωτικά, ταλαιπωρημένοι. Χειρότερα από Ιταλούς αιχμαλώτους. Ήταν η 7η μέρα με τα 17 δράμια κουλούρα στο Χαλίκι και τα 50 στους Καλαρρύτες. Εγώ είχα πάρει και ψωμί και κρέας που γράφω πιο πάνω και απ' αυτό έδωσα και στον ξάδελφό μου Τάκη Βουρδούκα.

Ο Σαράφης μας ρώτησε τίνος τμήματος είμασταν και όταν του είπαμε ότι είμασταν του 85ου Ηλείου ξαφνιασθηκε. Φτάσαν και οι αξιωματικοί, τους είπαμε τι τραβήξαμε, και αμέσως έδωσε διαταγή να πάμε στη Μεσοχώρα, σ' ένα οροπέδιο μέσα στα έλατα, έβγαινε και ένα κεφάλι ωραίο νερό. Εκεί βρήκαμε το αραλίκι μας. Πλυθήκαμε και χορτάσαμε και ψωμί. Και κάτι παράξενο για τους σημερινούς νέους και νέες. Τα εσώρουχά μας ήταν γεμάτα ψείρα και κόνιδα. Για να μην κινούνται οι ψείρες βρέχαμε τα ρούχα, τις πιάναμε και τις ρίχναμε στο νερό να ταξιδέψουν. Αν κάποιος είχε κανένα δεύτερο βρακί το έβαζε, δεν είχε δεν έτρεχε και τίποτε. Όπου υπήρχε μαλλί, τις μαζεύαμε και τις ρίχναμε μαζεμένες στο νερό. Τελικά πάλι με ψείρες φύγαμε.

Στο διάστημα που φύγαμε από τους Καλαρρύτες, δε θυμάμαι ακριβώς πού, μια ομάδα του λόχου μας ξεκόπηκε. Ήταν ο Γιάννης Σπανός, ο Χριστόφορος Μπούσουλας, ο Γιάννης Μπλιάγκας – δεν τους θυμάμαι όλους. Σε μας έφτασε ότι πέσαν σε ενέδρα και σκοτώθηκαν. Όταν μάθαμε αυτό, το βράδυ βγάλαμε παρασύνθημα. Σπανός το σύνθημα. Γιάννης η επιστροφή.

Την ενδέκατη ημέρα, περίπου 5-6 Νοεμβρίου, φύγαμε από τη Μεσοχώρα. Στα Τριπόταμα στρίβουμε τώρα δεξιά προς τη Τζούρζια, που έγινε η μάχη. Την πλήρωσαν καλά οι Γερμανοί. Φτάνουμε στη Λεπενίτσα. Εγκαταλειμμένα τα χωριά. Είναι όλοι σκηνίτες και φεύγουν στα χειμαδιά. Φτάνουμε στο Χαλίκι. Ήταν καμένο. Ανεβήκαμε στο ύψωμα και περιμέναμε να νυχτώσει. Βροχή και σκοτάδι. Η δουλειά γινόταν με τα παγούρια στη πλάτη που ήταν άσπρα ή κρατιόμασταν από την χλαίνη ή το μπουφάν. Ότι είχε ο καθένας. Φτάσαμε στο Ανθοχώρι και Μ. Περιστέρι, κάπως έτσι τα 'λεγαν. Κατεβήκαμε στο ποτάμι και από τη Μπαλντούμα και το Βοτονόσι ήταν ησυχία. Περάσαμε στη Χρυσοβίτσα νύχτα και φύγαμε για το χωριό Τρίστινο. Δεν ξέρω πώς το λένε τώρα. Από εκεί ήταν ο δάσκαλος Αναστάσιος Μαντέλος, που ήταν δάσκαλος στο χωριό μου το Πεκλάρι. Πήγαμε στο σπίτι του, όπου καθήσαμε περίπου 2 ώρες. Μας έδωσαν από λίγο ψωμοτύρι και φύγαμε για τον Καστανώνα. Εκεί βρήκαμε τη διμοιρία της ΕΠΙΟΝ που ήταν ο Τόλης Σπανός από το Πεκλάρι και άλλα παιδιά κάτω των 18 χρόνων. Καθήσαμε γύρω στις 10 ημέρες στον Καστανώνα. Εφόδια δεν υπήρχαν. Ευτυχώς υπήρχαν κάστανα και ήταν η εποχή τους. Μαζέψτε όλο το βουνό, μας έλεγαν. Γεμίσαμε τις τσέπες και τρώγαμε όλη μέρα. Τρώγαμε και δεν μας φάνηκε η πείνα. Ύστερα από 10 ημέρες ήρθαν όλα στη σειρά τους. Ήρθαν και οι αγνοούμενοι, που μας είπαν

πως σκοτώθηκαν, και έτσι από όλη αυτή την ιστορία των 20 ημερών δεν είχαμε καμία άλλη απώλεια.

Ο τραυματισμός μου – Ο ανασχηματισμός

Όπως προείπα ο 1ος λόχος του 2ου Τάγματος του 85ου Συντάγματος αποτελούνταν από Κονιτσιώτες, 25 Πεκλαρίτες, Μαζιώτες, Σοναβίτες και Διστρατιώτες (από εκεί ήταν και ο καπετάνιος Νίκος Ευθυμίου).

Σποραδικά ήταν και από άλλα χωριά της Κόνιτσας και του Ζαγορίου. Από τη Βίτσα ήταν ο λοχαγός Γ. Αναγνωστακής και 6 αντάρτες, από το Μονοδέντρι ο Πάυλος Καθονίτης(;), Β. Κόνιαρης και 2 αντάρτες, από το Τσερβάρι (Ελαφότοπο) 5, από την Αρίστη 2 και 3 από Φραγκάδες. Επίσης άλλοι 2 από Καμνιά. Από την Κόνιτσα ήταν περίπου 150. Το απόγευμα μας συγκέντρωσαν στην εκκλησία να μας μιλήσουν για όλη αυτή την τραγωδία με τους Γερμανούς και ΕΔΕΣ. Κόνιτσα, Ζαγόρι, Μέτσοβο δεν ξαναήρθαν του ΕΔΕΣ. Πέρα από το ποτάμι οι Ζερβικοί. Επειδή ο δικός μας ο λόχος ήταν συγκεντρωμένος, είπαν να παραμείνει όπως ήταν και να πάει στη βάση του στο Κουκούλι. Εκεί θυμάμαι το μακαρίτη Βασίλη Σπανό, που ήταν διμοιρίτης. Συζητήσαμε. Αρκετά καθήσαμε στα Ζαγόρια. Τώρα έπρεπε να πάμε στην Κόνιτσα, να πάμε και στα σπίτια μας. Μας έφαγε η ψείρα και είχε γίνει και το τάγμα Κόνιτσας, με ταγματάρχη το Γεωργούλα, που ήταν αδύναμο και είχε όλο μαζέματα. Η πρώτη εκστράτευση που έγινε αρχές Ιούλη του 1943 μάζεψε όλη τη λεβεντιά από 17 έως 30 χρόνων.

Όπως πάντα, οι Ζαγορίσιοι ήταν δημιουργικοί άνθρωποι. Δεν υπήρχε χωριό που να μην είχε δημόσιους υπάλληλους και στρατιωτικούς. Αναφέρω από την εποχή του Αλή-πασά τον Μάνθο Οικονόμου από το Τσεπέλοβο (Γραμματέα του Αλή).

Για να καταλήξω, τότε, το 1943, η Κόνιτσα και τα χωριά της, που το 80% του πληθυσμού ήταν εργατοαγρότες, ήταν του Ε.Λ.Α.Σ. Αντίθετα οι Ζαγορίσιοι, που ήταν γραμματισμένοι, κατά το 80% ήταν του ΕΔΕΣ. Και επανέρχομαι στη συγκέντρωση στην εκκλησία στον Καστανώνα. Επιμέναμε για την Κόνιτσα. Ο Αναγνωστάκης, ο λοχαγός μας, είπε ότι θα πάμε στο Τσεπέλοβο προσωρινά και ότι θα μας έδινε από 10 ημέρες άδεια σε όλους. Θα πάτε στην Κόνιτσα, είπε, σε είκοσι ημέρες. Πολλοί δεν τον πίστεψαν και έφυγαν. Εγώ ήμουν σε αποστολή με το Λάμπρο Ντίνο από την Καλλιθέα. Όταν γυρίσαμε, είχαν φύγει. Ο διοικητής μας έδωσε από 10 μέρες άδεια και πήγα γρηγορότερα στο Πεκλάρι.

Τελικά έγιναν όλα: Η έδρα του Συντάγματος στο Τσεπέλοβο, το Τάγμα στη Μπάγια (Κήπους), ο 1ος Λόχος, που ήμουν και γω στο Κουκούλι, στον Καστανώνα και το Γρεβενίτι από την άλλη ο 2ος και 3ος Λόχος, για να ελέγχει το δρόμο που πάει Τσερβάρι, Σουδενά και Βίτσα, με το όνομα «Φρίξος». Το δεύτερο ήταν πριν από τους Ασπραγγέλους (Δοβρά), ψηλά στο ύψωμα, στη διασταύρωση που πάει για τη Βίτσα και Κήπους, με το όνομα «Ντραγάτηδες». Η διοίκηση πάλι η ίδια: Λοχαγός ο Γ. Αναγνωστάκης από τη Βίτσα, καπετάνιος ο Νίκος Ευθυμίου από το Δίστρατο και πολιτικός καθοδηγητής ο Βασίλης Κόνιαρης από το Μονοδέντρι.

Χειμώνας 1944. Με τον ανασχηματισμό ήρθαν πάλι Κονιτσιώτες. Αυγάτισαν και οι Ζαγορίσιοι. Είχαμε και φούρνο. Φούρναρης ο Παύλος Βασδέκης από τη Βίτσα και ο Χαρίσης Μπάρμπας από το Μάζι Κόνιτσας. Μάγειρας ο Κώστας Γκόγκος από την Εξοχή Κόνιτσας. Εξασφαλίσαμε μισή οκά ψωμί μπομπότα, φασολάδα, φακή και μπλιγούρι. Το πρωί κουρκούτι στο παγούρι, δηλ. λίγο αλεύρι που θόλωνε το νερό. Ζεστό ήταν ωραίο. Έλλειμμα είχαμε πολύ

με τον καπνό. Εδώ θα κλείσω με τον Γ. Γκουζιάρρα, όπως και άρχισα. Εκτός από τις πονηριές που έκανε στην Κόνιτσα με τις μηνυσάρρες και τους νόμους, στο αντάρτικο έκανε άλλες ματσαραγκιές. Τον θυμάμαι σαν τώρα. Είχε μια χλαίνη ιταλική, μακριά μέχρι τον αστράγαλο, με βαθιές τσέπες. Ζητούσε καπνό και το χαρτί δικό του. Του έδινες την ταμπακέρα ή τη σακούλα, σε έπιανε με την κουβέντα, έβαζε καπνό, έστριβε και το μάζευε στα χέρια, έστριβε κι άλλα δύο και τα καταχώνιαζε στην τσέπη...

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Κόνιτσας

ΜΕ ΤΟΝ ΕΛΑΣ ΣΤΗ ΒΙΓΛΑ ΚΑΙ ΜΕ ΠΡΟΙΚΙΑ!!! ΧΩΡΙΣ ΝΥΦΗ

Ημουν αντάρτης του ΕΛΑΣ στον 1ο λόχο του 2ου Τάγματος που έδρευε στους Κήπους Ζαγορίου. Ο λόχος είχε έδρα το Κουκούλι και τομέα δράσης τον τομέα από τις Καρυές ως τη Βίγλα, το δρόμο Γιάννινα – Κόνιτσα.

Ένα βράδυ του Ιουνίου 1944 πήραμε εντολή να στήσουμε ενέδρα πιο κάτω από τη Βίγλα, εκεί που σήμερα είναι το εργοτάξιο με τα μηχανήματα για άσφαλτο.

Ξεκινήσαμε στις 12 τα μεσάνυχτα και μετά από τρεις ώρες φτάσαμε στον τόπο της ενέδρας και πιάσαμε θέσεις στο κοντινό ύψωμα. Προτού να φτάσουμε εμείς πέρασε μια γερμανική φάλαγγα και στενοχωρηθήκαμε που δεν την προλάβαμε. Ο Δ/τής του τάγματος, ο Μεσσήνης, μας είπε να μην απελπιζόμαστε και να περιμένουμε μέχρις ότου δοθεί το σύνθημα για επιστροφή στη βάση μας.

Δεν πέρασε ένα τέταρτο της ώρας και ακούστηκε από την πλευρά της Καλλιθέας να 'ρχεται ένα φορτηγό αυτοκίνητο. Μόλις έφτασε κοντά μας τραβάμε μια ριπή στα λάστιχα και ακούμε φωνές γυναικείες. Πλησιάζουμε και κατεβάζουμε επτά γυναίκες που πήγαιναν στην Αλβανία απ' όπου και κατάγονταν. Ο Μεσσήνης τις πήρε πιο πέρα και ρωτούσε από πού έρχονται και πού πηγαίνουν. Εμείς ανεβήκαμε σε αυτοκίνητο και αρχίσαμε γρήγορα γρήγορα να ξεφορτώνουμε τα πράγματα.

Ήταν βελέντζες, κουβέρτες, σεντόνια καινούρια, κουτιά με πιάτα και γυαλικά και άλλα πράγματα που είχαν πάρει από τους Εβραίους στα Γιάννινα και τα πήγαιναν για την Αλβανία.

Μόλις έφτασε κοντά μας ο Μεσσήνης και είδε τι κουβαλούσαμε είπε:

Μπράβο παιδιά, απόψε φτιάξαμε ένα νοσοκομείο.

Ήρθαν τα μεταγωγικά μας, φορτώσαμε στα γρήγορα ό,τι βρήκαμε στ' αυτοκίνητο και αφήνοντας τους Αλβανούς πήραμε το δρόμο της επιστροφής. Κατά τις τρεις φτάσαμε στην κορυφή της Γκραμπάλας όπου σταματήσαμε.

– Εδώ, μας λέει ο Δ/τής, θα κοιμηθούμε στο «ξενοδοχείο των αστέρων». Στρώστε βελέντζες και σεντόνια και κοιμηθείτε.

– Θα τα γεμίσουμε ψείρες συναγωνιστή διοικητή, είπε κάποιος.

– Δεν πειράζει, απάντησε εκείνος, εκεί που θα πάνε ξέρουν να τα ξεψειριάσουν.

Το πρωί με τα ζώα φορτωμένα κουτιά κι εμείς φορτωμένοι με χρωματιστές βελέντζες κατηφορίσαμε στη βρύση στο Τσερβάρι (Ελαφότοπο) παρουσιάζοντας ένα παράξενο θέαμα στους κατοίκους του χωριού. Σε ερώτησή τους τι είναι αυτά, κάποιος αστειεύτηκε ότι παντρεύουμε έναν αντάρτη με μια βλάχα και κουβαλούμε τα προικιά της.

– Καλά, αντάρτες βλέπουμε, η νύφη πού είναι; Ρώτησαν οι Τσερβαριώτες. Όλοι γέλασαν με το αστείο και έτρεξαν να μας φέρον ψωμοτύρι από το χωριό.

Το Τσερβάρι ήταν ζωντανό χωριό είχε και πολλούς αντάρτες στον ΕΛΑΣ.

Ευχαριστήσαμε τους Τσερβαριώτες και συνεχίσαμε το δρόμο μας για Μπάγια και Κουκούλι.

Τα πράγματα στάλθηκαν στο Σκαμνέλι όπου εξασφάλισαμε τον εξοπλισμό του Νοσοκομείου μας.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Κόνιτσας

ΒΑΓΓΕΛΗΣ ΒΟΥΡΔΟΥΚΑΣ
ΕΛΑΣΙΤΗΣ
(Ζωγραφικά)

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Κόνιτσας

51167A

KON

85° Στρατός

Ραγιά
Κόνιτσα
2024